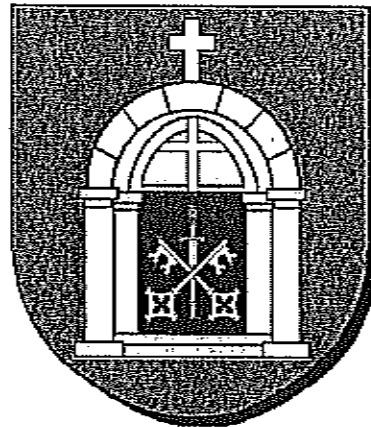

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr
Rady Gminy Stare Miasto
z dnia

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2011 - 2014

URZĄD GMINY STARE MIASTO
UL. GŁÓWNA 16 B
62-571 STARE MIASTO
www.stare-miasto.pl

Wojewódzki Urząd
Ochrony Zabytków w Poznaniu
Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków
Uzgodniono ze stanowiska konserwatorskiego
Załącznik do pisma dotyczącego uchwały/porozumienia
z dnia 17.12.2010 r. 1150/0352/2010
Wielkopolski
Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Poznaniu

Spis treści

1.	Wstęp	5
1.1.	Położenie i krótka charakterystyka gminy	5
1.2.	Podstawy i uregulowania formalno-prawne opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	5
1.3.	Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	7
2.	Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.....	8
2.1.	Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa.....	8
2.1.1.	Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego	8
2.1.2.	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego	9
2.1.3.	Inne dokumenty o zasięgu województwa, których problematyka związana jest z dziedzictwem kulturowym	12
3.	Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	12
3.1.	Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla gminy wpisane do rejestru zabytków	12
3.2.	Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych znajdujących się w ewidencji zabytków	13
3.3.	Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy	16
3.4.	Zabytki archeologiczne.....	17
3.4.1.	Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków	17
3.4.2.	Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej	17
3.4.3.	Zestawienie liczbowe stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych i wpisanych do rejestru zabytków, łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną (opis koncentracji stanowisk archeologicznych-uwarunkowania fizjograficzne)	17
4.	Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego .	18
4.1.	Zarys historii gminy.....	18
4.2.	Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków	20
4.2.1.	Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków	20
4.2.2.	Stan zachowania zabytków ruchomych.....	21
4.2.3.	Stan zachowania zabytków archeologicznych oraz istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych	22
4.3.	Uwarunkowania wynikające ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy	23
4.4.	Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy	25
4.5.	Uwarunkowania wynikające z „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Stare Miasto” ..	27
4.6.	Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.....	27
5.	Cele gminnego programu opieki nad zabytkami	29
6.	Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	30
6.1.	Gminna ewidencja zabytków.....	30
6.1.1.	Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków nieruchomych.....	30
6.1.2.	Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych	30
6.2.	Edukacja i promocja w zakresie ochrony zabytków.....	31
6.3.	Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego	31
6.4.	Określenie zasobów zabytkowych, które można wykorzystać dla tworzenia np. tras turystycznych, ścieżek dydaktycznych itp.	31

6.5. Określenie sposobu realizacji poszczególnych celów gminnego programu opieki nad zabytkami	32
7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	34
8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami	35
9. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami ..	35
10.Zakończenie	37

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2011-2014

1. Wstęp

1.1. Położenie i krótka charakterystyka gminy

Stare Miasto jest usytuowane we wschodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie konińskim. Miejscowość Stare Miasto położona jest we wschodniej części gminy Stare Miasto. Na północy graniczy z dużym i dobrze zorganizowanym ośrodkiem miejskim – miastem Koninem. Położona jest w odległości 100 km od Poznania. Stare Miasto jest usytuowane przy węźle drogowym na skrzyżowaniu autostrady A-2 oraz drogi krajowej nr 25. Wieś Stare Miasto od północy graniczy z miejscowością Rumin, na wschodzie z Żychlinem, a od południa z Modłą. Stare Miasto zamieszkuje 2547 osób (stan na dzień 4 grudnia 2007). W miejscowości działalność prowadzi kilka podmiotów gospodarczych.

Gmina Stare Miasto istnieje od około 1864 roku. W parafialnych aktach Stanu Cywilnego są wzmianki wskazujące na to, że przed rokiem 1864 istniały samoistne gminy we wsiach: Stare Miasto, Żychlin i Kragoła. Siedzibą gminy jest wieś Stare Miasto. Stare Miasto była to dawna osada targowa z połowy XII wieku położona na skrzyżowaniu szlaków międzynarodowych wchodząca w skład przedlokacyjnej konińskiej aglomeracji osadniczej. Prawdopodobnie był to początek miasta Konina, które później przeniosło się na północ w bezpieczniejsze miejsce dogodnie dla celów obronnych. Nazwa Stare Miasto pojawiła się, gdy istniało już nowe miasto lokacyjne, dla odróżnienia obu osad. Argumentami świadczącymi o randze i funkcji Starego Miasta jest budowa w XIII wieku w nim późnoromańskiego kościoła, a także położenie na skrzyżowaniu szlaków międzynarodowych.

Działania związane z opieką nad zabytkami stanowią ważną politykę rozwojową gminy.

Program opieki nad zabytkami dotyczy sfery działań prorozwojowych, które mają na celu poprawę funkcjonowania materialnego dziedzictwa kulturowego, decydującego o zasobach i walorach gminy. Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów.

1.2. Podstawy i uregulowania formalno-prawne opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami stanowią:

1. Rozstrzygnięcia ustawowe:

- Art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (DZ. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późniejszymi zmianami), stwierdzające, że „Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy kultury, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”

- Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568)

Artykuł ten stanowi, że:

- wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami
- gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków
- gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym
- z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 z 2003 r.), regulująca pojęcia zabytku, ochrony i opieki nad zabytkami, form ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków, w tym administracji rządowej i samorządowej, formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowania etc. Obowiązująca Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami:

- Ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrole stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

- Opieka nad zabytkiem w rozumieniu ustawy sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku; prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości; popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz o jego znaczeniu dla historii kultury. Zgodnie z art. 3. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przez zabytek rozumiana jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

- za zabytki nieruchome uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.

- za zabytki ruchome uznaje się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji

- zabytkami archeologicznymi są pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ustawowej ochronie podlegają również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7 Ustawy reguluje następujące formy ochrony zabytków

- wpis do rejestru zabytków

- Zgodnie z art. 9. Ustawy do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.

- Zgodnie z art. 10. Ustawy do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

- Sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określa Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. nr 124, poz. 1305).

- uznanie za pomnik historii zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego;

- utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej; park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;

- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

1.3. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami ma na celu poprawę stanu zachowania gminnego środowiska kulturowego. Środkiem prowadzącym do jego realizacji jest ustalenie w programie uwarunkowań dotyczących finansowania i organizacji działań ochronnych wobec środowiska kulturowego oraz edukacyjnych i wychowawczych wobec społeczności wiejskiej.

Spodziewanym efektem będzie stworzenie atrakcyjnego produktu turystycznego, przy wykorzystaniu dóbr kultury, rozwój przedsiębiorczości oraz, a może przede wszystkim uwrażliwienie mieszkańców gminy na potrzeby związane z utrzymaniem, opieką i ochroną środowiska kulturowego.

Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 163 poz.1568) stanowi, że gminny program opieki nad zabytkami ma na celu w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego

2.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa

2.1.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego

„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez sejmik Województwa Wielkopolskiego w dniu 19 grudnia 2005r. Uchwałą Nr XLII/692 A/05.

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. Ustalenia zawarte w cyt. dokumencie stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, przez co mają bezpośredni wpływ na zachowanie i poprawę jakości krajobrazu kulturowego.

Generalnym celem „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” jest poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej, skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców. Cel ten będzie realizowany przy pomocy celów strategicznych i operacyjnych.

W celach strategicznych dotyczących dostosowania przestrzeni do wyzwań XXI wieku, określony został cel operacyjny 1.3. „Wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego: Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski jest czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, ponieważ może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych.

Cel ten będzie realizowany m.in. poprzez:

- inwestycje w instytucje kultury,
- ochronę dorobku kulturowego,
- wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu,
- promocję aktywności kulturalnej mieszkańców.

Cel strategiczny zakładający „Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa” ma być realizowany poprzez cel operacyjny 2.4. „Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu”, którego założeniem jest, iż „Przyrodnicze, krajobrazowe oraz kulturowe atuty Wielkopolski tworzą szanse na rozwój sektora usług turystyczno-rekreacyjnych. W połączeniu z turystyką biznesową sektor ten ma szanse na znaczny udział w gospodarce regionu. Jest to tym bardziej ważne, iż tego typu usługi generują dużą liczbę miejsc pracy przy stosunkowo niskich nakładach”.

Cel ten będzie realizowany m.in. poprzez:

- inwestycje w infrastrukturę poprawiającą stan zagospodarowania obszarów atrakcyjnych pod względem turystycznym i rekreacyjnym z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska,
- wsparcie bazy noclegowej i gastronomicznej,
- promocję przedsiębiorczości w tym zakresie,
- wsparcie rozwoju agroturystyki,
- promocję turystyki alternatywnej

2.1.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego sporządzony na okres perspektywiczny do roku 2020, uchwalony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą Nr XLII/628/2002 z dnia 26 listopada 2001 roku.

Plan uznaje, że podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla innych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa. Ochrona dziedzictwa kulturowego powinna być realizowana poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

W planach zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przyjęto, że podstawową zasadą kształtowania rozwoju województwa winno być optymalne wykorzystanie szeroko rozumianych uwarunkowań zewnętrznych dla zaspokajania potrzeb mieszkańców i sprawnego funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Z zasady tej wynikają przesłanki znaczące dla ochrony dziedzictwa kulturowego województwa:

- 1) nie zaprzepaścić posiadanych przez województwo możliwości wynikających z położenia, tradycji, istniejącego potencjału środowiska przyrodniczego, walorów społecznych i gospodarki,
- 2) chroniąc posiadane dobra, efektywnie je wykorzystywać, a równocześnie w miarę możliwości je pomnażać oraz poprawiać ich jakość.

Zasadniczym celem dla kształtowania polityki przestrzennej województwa wielkopolskiego jest harmonijny, zrównoważony rozwój całego terytorium

poprzez poprawę jakości zagospodarowania przestrzennego i wzrost wewnętrznej spójności województwa. Jedną z zasadniczych kategorii, do której sprowadzić można cele zagospodarowania przestrzennego województwa jest tworzenie warunków do poprawy jakości życia i rozwoju zrównoważonego, które sprawdzają się m.in. do zachowania właściwych proporcji między elementami zagospodarowania przestrzennego i poprawę walorów estetycznych struktur przestrzennych i krajobrazu.

Za główne zasady zagospodarowania przestrzennego województwa przyjęto m.in.

- 1) tworzenie warunków do współistnienia środowiska przyrodniczego i zurbanizowanego
- 2) zachowania dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury przestrzenne i otaczający krajobraz.

W planie wojewódzkim przyjęto, że w zagospodarowaniu przestrzeni w odniesieniu do ochrony dziedzictwa kulturowego nie powinno się przekraczać następujących wskazań:

- 1) w obszarach chronionego krajobrazu nie powinno się lokalizować obiektów i urządzeń zakłócających w drastyczny sposób walory kulturowe,
- 2) ochronie podlegają obiekty cenne kulturowo, wymagające bezwzględnego zachowania dla przyszłych pokoleń oraz ich bezpośrednie otoczenie, w którym nie powinny być lokalizowane obiekty nieprzystosowane architektonicznie i funkcjonalnie,
- 3) w strefach ochrony konserwatorskiej zagospodarowanie winno odbywać się na warunkach określonych przez służby konserwatorskie,
- 4) strefy ochrony widokowej (osie widokowe, ciągi widokowe, dominanty przestrzenne, panoramy) powinny być wyznaczone poprzez stosowne zapisy oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Jak już wyżej wskazano generalnym celem zagospodarowania przestrzeni województwa wielkopolskiego jest zrównoważony rozwój całego terytorium, łączący w sobie ład społeczny, ład ekonomiczny, ład ekologiczny i ład przestrzenny.

Ład przestrzenny można uzyskać m.in. poprzez:

- 1) dobre rozpoznanie prawideł tradycyjnego kształtowania przestrzeni miejskiej musi uwzględnia możliwości wszelkich kreacji, a nowoczesne budynki o dobrej architekturze nie powinny być traktowane jako niepożądane, ale jako potencjalne wzbogacenie dziedzictwa kulturowego,
- 2) przestrzeganie wytycznych konserwatorskich w zakresie nie tylko poszczególnych obiektów objętych ochroną, ale również zasad zagospodarowania zabytkowych układów urbanistycznych
- 3) „odkrycie” lokalnej architektury wiejskiej i zapewnienie możliwości wprowadzania tradycyjnych gabarytów, form, dachów, detali i rozwiązań materiałowych do obiektów o współczesnych standardach; nurt architektury regionalnej nie może mieć prawa wyłączności, ale powinien stanowić ważny wyróżnik przy kształtowaniu specyfiki lokalnej,
- 4) Ochronę krajobrazu, a w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych wykluczenie realizacji obiektów, które charakterem (gabaryty, powierzchnia zajmowanego terenu, rodzaj prowadzonej działalności) kolidują z otoczeniem.

Dla kształtowania przestrzeni miejskiej przyjęto m.in. następujące zasady:

- 1) ochrona dziedzictwa kulturowego, tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska miejskiego, takich jak: zabytkowe dzielnice, budynki, dominanty przestrzenne, panoramy, tereny zielone i tereny otwarte; respektowanie zaleceń wynikających z przepisów ochronnych i poszerzanie zakresu ochrony prawnej,
- 2) wykorzystywanie atutów wynikających z ukształtowania terenu, osi widokowych, dominant przestrzennych, panoram,
- 3) w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podnoszenie wymogów architektury w stosunku do obiektów realizowanych na obszarach śródmieść oraz w pobliżu terenów o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych
- 4) podejmowanie opracowań dotyczących rewaloryzowania zabytkowych dzielnic.

Dla kształtowania obszarów wiejskich przyjęto m.in. następujące zasady:

- 1) ochrona charakterystycznych układów ruralistycznych oraz zespołów sakralnych, pałacowo-parkowych, folwarków, ochrona zabytkowych budynków mieszkalnych, gospodarczych, wiatraków, remiz, szkół, kuźni, młynów, gorzeln i innych elementów specyficznych dla architektury wiejskiej np. kapliczek i krzyży,
- 2) poszanowanie kształtowanej tradycyjnie różnorodności form osadnictwa wiejskiego w poszczególnych rejonach.
- 3) twórcze wykorzystywanie wzorców architektury lokalnej przy formułowaniu warunków dla projektowanej zabudowy, odwoływanie się od architektury regionalnej Wielkopolski, preferowanie rodzimych materiałów budowlanych oraz tradycyjnych elementów małej architektury takich jak drewniane płoty, podmurówki z kamienia naturalnego, itp.

Dla kształtowania otwartych przestrzeni przyjęto następujące zasady:

- 1) zakaz wnoszenia w pobliżu jezior, rzek, kanałów, krajobrazowych punktów widokowych lub na terenach o szczególnych walorach krajobrazowych obiektów budowlanych naruszających walory krajobrazowe i uniemożliwiających dostęp do nich,
- 2) wprowadzenie zieleni osłonowej wokół istniejących i projektowanych obiektów kolizyjnych w stosunku do krajobrazu,
- 3) narzucanie ograniczeń w sytuowaniu reklam, wykluczenie ich z miejsc o ciekawej ekspozycji.

Dla kształtowania przestrzeni wokół miejsc cennych kulturowo przyjęto następujące zasady:

- 1) dostosowanie zagospodarowania do masowego ruchu turystycznego i pielgrzymkowego (hotele, campingi, gastronomia, parkingi, itp.),
- 2) ograniczenie działalności gospodarczej do nie kolidującej z wiodącą funkcją miejsca, a wspieranie działalności związanej z obsługą turystów czy pielgrzymów,
- 3) izolowanie tych miejsc od bezpośredniego styku z współczesnym zainwestowaniem, zachowanie niezbędnej otwartej przestrzeni w celu lepszego ich wyeksponowania.

Uznano następujące zasady w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:

- 1) podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa, tj. przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- 2) ochrona krajobrazu kulturowego może być realizowana poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

2.1.3. Inne dokumenty o zasięgu województwa, których problematyka związana jest z dziedzictwem kulturowym

W strategii rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim, przyjętej w 2007 r., wśród priorytetów i celów rozwoju turystyki w województwie wskazane zostały główne pola strategiczne, w których generują i kumulują się procesy rozwojowe i działalność w dziedzinie turystyki. Wskazane pola strategiczne mają stanowić główne obszary wieloletnich i docelowych działań zmierzających do osiągnięcia celu nadrzędnego w turystyce wielkopolskiej. Do priorytetów rozwojowych zaliczono rozwój walorów turystycznych. Celem strategicznym jest tu podnoszenie atrakcyjności turystycznej regionu poprzez lepszą ochronę, ekspozycję i organizację zasobów kulturowych i przyrodniczych. Dwa cele operacyjne odnoszą się wprost do obiektów zabytkowych:

- Wytyczne i zagospodarowanie historycznych tras zwiedzania w centrach zabytkowych oraz przystosowania zespołów rezydencjonalnych i sakralnych do potrzeb ruchu turystycznego o charakterze krajoznawczym i pielgrzymkowym,
- Wykorzystanie i adaptacja budowli zabytkowych na turystyczne obiekty usługowe.

Dokumentem w całości poświęconym problematyce związanej z ochroną dziedzictwa kulturowego jest Wielkopolski Wojewódzki Program Opieki Nad Zabytkami na lata 2008-2011 przyjęty z Uchwałą Nr XVIII/243/07 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2001 r.

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

3.1. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla gminy wpisane do rejestru zabytków

LISIEC WIELKI

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W.ŚW. JANA CHRZCICIELA

- a) kościół, mur., 1878-1880 r.
Rejestr zabytków Nr 226/Wlkp/A z 27.04.2005 r.
- b) dzwonnica, mur., 1840-1860 r.
Rejestr zabytków Nr 226/Wlkp/A z 27.04.2005 r.
- c) kostnica, mur., 4 ćw. XIX w.
Rejestr zabytków Nr 226/Wlkp/A z 27.04.2005 r.
- d) cmentarz przykościelny. 1 poł. XVI w.
Rejestr zabytków Nr 226/Wlkp/A z 27.04.2005 r.
- e) ogrodzenie cmentarza przykościelnego, mur., 4 ćw. XIX w.
Rejestr zabytków Nr 226/Wlkp/A z 27.04.2005 r.

POSOKA

DOM nr 12, mur., pocz. XX

Rejestr zabytków Nr A-534/275 z 09.11.1998 r.

STARE MIASTO

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. PIOTRA I PAWŁA, mur., 1 poł. XIII w.,
rozbud. 1907 r.

Rejestr zabytków Nr A- 76/64 z 05.02.1965 r.

CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI, k. XVIII w., nieczynny

Rejestr zabytków Nr A-492/233 z 16.11.1993 r.

CMENTARZ CHOLERYCZNY, 1852 r., nieczynny

Rejestr zabytków Nr A-493/234 z 16.11.1993 r.

ŻYCHLIN

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA EWANGELICKO-REFORMOWANEGO

a) kościół ewangelicko-reformowany, mur., 1821 r. – 1822 r.

Rejestr zabytków Nr A-142/737 z 13.09.1969 r.

b) dzwonnica, dřew., 1788 r.

Rejestr zabytków Nr A-142/737 z 13.09.1969 r.

c) pastorówka, mur., ok. 1816 r. przebud. 1839 r.

Rejestr zabytków Nr A-452/193 z 17.10.1990 r.

d) mauzoleum Bronikowskich, mur., 1840 r.

Rejestr zabytków Nr A-452/193 z 17.10.1990 r.

e) ogrodzenie cmentarza, 1854 r.

Rejestr zabytków Nr A-452/193 z 17.10.1990 r.

f) cmentarz ok. 1811 r.

Rejestr zabytków Nr A-452/193 z 17.10.1990 r.

ZESPÓŁ PAŁACOWY, ob. Szkoła

a) pałac, mur., 1820 r.

Rejestr zabytków Nr A-439/181 z 05.04.1990 r.

b) brama wjazdowa mur., 1 poł. XIX w.

Rejestr zabytków Nr A-439/181 z 05.04.1990 r.

c) park krajobrazowy, 1 poł. XIX w.

Rejestr zabytków Nr A-439/181 z 05.04.1990 r.

SPICHLERZ, ob. kaplica rzymskokatolicka, mur., ok. 1830 r.

Rejestr zabytków Nr A-163/1030 z 12.03.1970 r.

3.2. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych znajdujących się w ewidencji zabytków

BICZ

DOM nr 9, glina, 1920 r.

DOM nr 16, glina, pocz. XX w.

JANOWICE

DOM nr 23, mur., 1931 r.

DOM nr 48, mur., 1937 r.

DOM nr 60, glina XIX/XX w.

BUDYNEK GOSPODARCZY nr 60, glina XIX/XX w.

KAZIMIERÓW

KAPLICZKA, kamień, 1929 r.

KAPLICZKA, mur. 1955 r.

DOM nr 3, drewn., XIX/XX w.

DOM nr 5, drewn., XIX/XX w.

DOM nr 6, drewn., XIX/XX w.

KRĄGOLA PIERWSZA

KAPLICZKA, mur., 1949 r.

LISIEC MAŁY

KAPLICZKA, mur., 1907 r.

LISIEC WIELKI

ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W.ŚW. JANA CHRZCICIELA

a) kościół, mur., 1878-1880 r.

b) kostnica, mur., 4 ćw. XIX w.

c) dzwonnica, mur., 1840-1860 r.

d) cmentarz przykościelny. 1 poł. XVI w.

e) ogrodzenie cmentarz przykościelnego, mur., 4 ćw. XIX w.

PLEBANIA mur, 2 poł. XIX w.

CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI pocz. XIX w.

OGRODZENIE CMENTARZA, 1 ćw. XX w.

KAPLICZKA, mur., 1900

ORGANISTÓWKA, mur. pocz. XX w.

SZKOŁA, mur., 1925 w.

DOM nr 3, l. 20 XX w.

DOM nr 25, mur. 1929 r.

DOM nr 54, drewn. XIX w.

NIKLAS

ZESPÓŁ MŁYNA WODNO-ELEKTRYCZNEGO

a) młyn wodno-elektryczny, mur., 1942 r.

b) dom młynarza, mur., 1936 r.

DOM, mur., l.30 XX w.

PIEKŁO

DOM nr 35, glin., l. 20 XX w.

DOM nr 36, glin., l. 20 XX w

POSOKA

ZESPÓŁ DOMU nr 12

- a) dom nr 12, mur., pocz. XX
- b) park krajobrazowy, 2 poł. XIX w.
- c) stodoła, mur., pocz. XX w.

DOM nr 3, mur. pocz. XX w.

RUMIN

KAPLICZKA, mur., pocz. XX w.

ZESPÓŁ DWORSKO-PARKOWY

- a) dwór, mur., 2 poł. XIX w., rozbud. pocz. XX w.
- b) park dworski, poł. XIX w.

STARE MIASTO

KOŚCIÓŁ PAR. P.W. PIOTRA I PAWŁA, mur., 1 poł. XIII w., rozbud. 1907r.

- a) cmentarz przykościelny 1 poł. XIII w.
- b) ogrodzenie cmentarza przykościelnego pocz. XX w.
- c) plebania, mur., ok. 1910 r.
- d) organistówka, mur., 1931 r.

CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI, k. XVIII w.,

CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI, k. XIX w.

OGRODZENIE CMENTARZA, pocz. XX w.

CMENTARZ CHOLERYCZNY, 1852 r., nieczynny

KRZYŻ PRZYDROŻNY, 1945 r.

ZAGRODA nr 8

- a) dom, glin, pocz. XX w.
- b) obora, pocz. XX w.

DOM nr 4, mur., 1930 r.

DOM nr 12, mur., 1936 r.

DOM nr 16, mur., 1939 r.

DOM nr 7, mur., 1950 r.

DOM nr 3, mur., 1939 r.

DOM nr 10, mur., 1939 r.

DOM nr 2, mur., XIX/XX w.

DOM nr 7, glin., 1930 r.

DOM nr 54, mur., l. 30 XX w.

DOM nr 104, mur., 4 éw. XIX w.

TRÓJKA

KAPLICZKA l. 60 XX w.

KRZYŻ PRZYDROŻNY, pocz. XX w.

ZGODA

DOM nr 4, mur., pocz. XX w.

ŻDZARY PIEKŁO

DOM nr 36, glin., 1935

ŻDZARY

CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, 2 poł. XIX w.

ZAGRODA nr 3

- a) dom, mur., pocz. XX w.
- b) obora mur., pocz. XX w.

ZAGRODA nr 10

- a) dom, mur., l.30 XX w.
- b) obora, glin., pocz. XX w.

ZAGRODA nr 17

- a) dom, drew. XIX/XX w.
- b) stodoła drew., XIX/XX w.

DOM nr 8, drew. XIX/XX w.**STODOŁA, drew., XIX w.****ŻYCHLIN****ZESPÓŁ KOŚCIOŁA EWANGELICKO-REFORMOWANEGO**

- a) kościół ewangelicko-reformowany mur., 1821 r. – 1822 r.
- b) dzwonnica, drew., 1788 r.
- c) pastorówka, mur., ok. 1816 r. przebud. 1839 r.
- d) mauzoleum Bronikowskich, mur., 1840 r.
- e) ogrodzenie cmentarza, 1854 r.
- f) cmentarz ewangelicko-reformowany ok. 1811 r.
- g) cmentarz przykościelny ob. Lapidarium, XVI/XVII w., 1985-1992 r.
- h) ogrodzenie kościoła, mur., ok. 1822 r.

ZESPÓŁ PAŁACOWO-FOLWARCZNY

- a) pałac ob. szkoła, mur., 1820 r.
- b) brama wjazdowa mur., 1 poł. XIX w.
- c) park krajobrazowy, 1 poł. XIX w.
- d) stajnia z wozownią, ob. warsztat, mur., XIX/XX w.
- e) spichlerz, ob. kaplica rzymskokatolicka, mur., ok. 1830 r.
- f) stodoła, mur., XIX/XX w.

3.3. Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy

Adres	Obiekt	Numer decyzji	Data
Lisiec Wielki	Wyposażenie kościoła parafialnego p. w. św. Jana Chrzciciela (ogółem 28 pozycji)	38/Wlkp/B	2002.09.04
Posoka-Kamilówka 12	Kolekcja 29 rzeźb	B-124/70	1998.11.18
Stare Miasto	Polichromia kaplicy wsch. Kościoła p. w. Św. Ap. Piotra i Pawła w Starym Mieście	B-51/12	1985.12.18

3.4. Zabytki archeologiczne

3.4.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

Na terenie gminy brak obiektów wpisanych do rejestru zabytków archeologicznych.

3.4.2. Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej

Na terenie gminy znajduje się 1 dwór na kopcu (park w Żychlinie). Jest to pozostałość XVII-wiecznego dworu, siedziby dawnych właścicieli Żychlina. W lipcu 2007 r. miały miejsce na tym stanowisku polsko-rosyjskie badania wykopaliskowe (MOK w Koninie, Uniwersytet w Briańsku).

3.4.3. Zestawienie liczbowe stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych i wpisanych do rejestru zabytków, łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną (opis koncentracji stanowisk archeologicznych-uwarunkowania fizjograficzne)

Stanowiska archeologiczne	ilość
a. grodziska	0
b. osady	349
c. cmentarzyska	7
d. dwór na kopcu	1

Obszar stref stanowisk archeologicznych jest w większości płaski monotony. Dystrakcję w tej monotonii powodują dwa zasadnicze elementy: doliny rzeczne oraz duże kompleksy leśne. Oba powyższe elementy są na tyle cenne krajobrazowo, iż praktycznie większość z nich objęta jest ochroną prawną.

Budowa geologiczna

„Rejon gminy Stare Miasto znajduje się w obrębie synklinorium szczecińsko – łódzko – miechowskiego, ściślej biorąc w północnej części synklinorium łódzkiego, w pobliżu skłonu monokliny przedsudeckiej. W podłożu stwierdzono zaleganie osadów kredy górnej, nad nimi osady trzeciorzędowe i czwartorzędowe. Utwory trzeciorzędowe zalegają tylko lokalnie, pozostałe mają regionalne rozprzestrzenienie.

Na terenach wysoczyznowych miąższość czwartorzędu jest wyraźnie wyższa i wynosi przeciętnie 20,0 – 30,0m. Lokalnie dochodzi nawet do 50,0m. Są to głównie gliny zwałowe zlodowacenia środkowo – północnopolskiego oraz różnoziarniste piaski fluwioglacjalne żwiry i pospółki.

Utworami powierzchniowymi w rejonie gminy Stare Miasto są przede wszystkim piaski i piaski ze żwirem w mniejszym stopniu gliny zwałowe, rzadko torfy, namuły, mułki.

Warunki wodne wody powierzchniowe

Rozpatrywany obszar należy do dorzecza Warty, a III rzędowy dział wodny rozgranicza zlewnie lewobrzeżnych dopływów Warty Powy i Topca

Ukształtowanie powierzchni terenu, budowa geologiczna oraz warunki hydrogeologiczne decydują o naturalnym systemie odwodnienia powierzchniowego. System ten jest bardzo wyraźny i charakterystyczny.

Główną osią hydrograficzną omawianego obszaru jest Warta, która płynie dnem Pradoliny Warszawsko – Berlińskiej ze wschodu na zachód w północnej części gminy (na odcinku 7km). Warta jest rzeką niziną o maksymalnych stanach wody w marcu i minimalnych w czerwcu. Dla Warty w profilu Konina najwyższy stan wód zanotowano 29 marca 1924r. i wynosił on 542cm. W tym samym roku zanotowano również stan najniższy, który wynosił 190cm.

Jednym z lewostronnych dopływów Warty jest Powa (o wyrównanym przebiegu południkowym). Powa bierze początek w południowej rubieży Kotliny Rychwałskiej. Wypływa na wysokości około 120m n.p.m. Długość rzeki wynosi około 50km. Uchodzi do Warty w odległości 3,8km od wodowskazu Posoka. Ujście Powy zostało zmienione. Do Warty uchodzi sztucznym kanałem koło miejscowości Rumin. W dolnym biegu łączy się rowem z kanałem Topiec. Powa jest ciekim prowadzącym wody z dość urozmaiconej zlewni, co znajduje swe odbicie w stanach wody oraz objętości przepływu. Powa odwadnia swym dorzeczem ponad 70% powierzchni gminy. Charakterystyczną cechą tej rzeki jest bardzo wyraźna asymetria dorzecza, w sposób zdecydowany dominują dopływy prawostronne. Nieliczne dopływy lewostronne prowadzą bardzo małe ilości wody. Około 20% obszaru gminy znajduje się w dorzeczu Strugi Zarzewskiej.

Obszar gminy Stare Miasto został rozpoznany archeologicznie. Najstarsze ślady osadnictwa pochodzą z epoki kamienia-z mezolitu i neolitu, rozwój następuje w epoce brązu i wczesnej epoce żelaza, przede wszystkim w czasach kultury łużyckiej, kultury przeworskiej. Intensywne osadnictwo ma też miejsce we wczesnym średniowieczu i w okresie nowożytnym.

Na terenie gminy znajdują się zewidencjonowane stanowiska archeologiczne, które grupują się w kilku partiach omawianego obszaru – w północnej części gminy w okolicach Rumina, dalej na zachód od Modły Królewskiej, Modły Księżej przez Karsy i na wschód Lisiec Mały, Żdzary, Janowice, oraz do części północnej - Żychlin.

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

4.1. Zarys historii gminy

„Stare Miasto - wieś położona nad Pową, ok. 4km na południowy zachód od Konina. Wieś posiada bardzo ciekawą historię. Tutaj bowiem – prawdopodobnie na przełomie XII i XIII w. – rozwinęła się osada o charakterze targowym. Brak wprawdzie źródłowego potwierdzenia, że Stare Miasto pełniło funkcję targu,

istnieje jednak wiele informacji pośrednich, które przypuszczenie to uprawdopodobniają. Należy do nich – oprócz położenia na skrzyżowaniu szlaków handlowych, obok przeprawy przez Wartę – przede wszystkim charakterystyczna nazwa. Przykłady zaczerpnięte z różnych regionów kraju wskazują, że osady noszące nazwę Stare Miasto stanowiły jeden z etapów rozwojowych ośrodków miejskich i zwykle znajdowały się w nich targi. W okresie reformy miast na prawie niemieckim następowało często przeniesienie ośrodka miejskiego na nowe, bardziej dogodne – zazwyczaj z punktu obronnego – miejsce. W okresie gdy w Starym Mieście funkcjonował targ, było ono oczywiście nazywane Koninem. Obecna nazwa wsi, zapisana po raz pierwszy w 1359r., mogła się pojawić dopiero, gdy istniało już miasto lokacyjne. Funkcje handlowe zatraciła osada już prawdopodobnie w końcu XIII w. W następnym stuleciu wieś wraz z istniejącym w niej folwarkiem były własnością królewską w starostwie konińskim.

Jedynym świadkiem dawnej świetności osady jest kościół zbudowany prawdopodobnie na początku XIII w. Kościół paraf. p.w. św. Piotra usytuowany jest w zach. części wsi, na parceli otoczonej murem i stanowi wsch. zamknięcie bryły kościoła paraf. p.w. św. Piotra i Pawła w granicy nowego transeptu.

We wsi zaczyna się znakowany szlak turystyczny (niebieski), biegnący przez Złotą Górę i Wyszynę do Turku.

Żychlin – wieś położona jest w południowo-wschodniej Wielkopolsce. Ok. 3 km na południe od Konina, przy szosie Konin-Tuliszków. Administracyjnie należy do gminy Stare Miasto w województwie wielkopolskim.

Żychlin był gniazdem rodowym kilku postaci, które na stałe wpisały się w dzieje regionu i kraju. W tej wsi działa zbor ewangelicko-reformowany, jeden z niewielu w Polsce, który przetrwał od czasów reformacji po dzień dzisiejszy.

Początki parafii należy wiązać z ufundowaniem przez Piotra i Katarzynę Żychlińskich w 1610 roku drewnianego kościoła. W jej historii były okresy lepsze i gorsze, były też momenty poważnego zagrożenia. Tak było np. w okresie konfederacji barskiej, gdy w czasie napadu na plebanię został zamordowany ksiądz J.S. Majewski.

W połowie XVIII w. dobra żychlińskie przechodzą w posiadanie innej rodziny ewangelickiej, Bronikowskich, którzy stają się nowymi patronami zboru. Za ich czasów w I połowie XIX w. zostały zbudowane wszystkie istniejące do dziś nieruchomości parafialne.

W ciągu XIX w. elita zborowa, jaką były rodziny szlachty ewangelickiej, w wyniku koligacji z rodzinami katolickimi powoli odchodzi od wyznania przodków. W mniejszym stopniu dotyczyło to miejscowej ludności. Dopiero obie wojny światowe doprowadziły do rozproszenia znacznej części parafian.

Przez wieś przebiega niebieski szlak turystyczny łączący Stare Miasto z Turkiem.”

Lisiec Wielki – wieś kolonia, położona nad rzeczką Pokrzywnicą, dopływem Powy uchodzącej od Warty, już na początku XVI wieku miała kościół parafialny, a przy nim szkołę elementarną katolicką. Większość arealu parafii Lisiec Wielki pokrywały lasy. Budynki wiejskie, rozmieszczone wzdłuż rzeczki, to chaty drewniane pokryte słomianymi strzechami. Z północy na południe, równoległe do

drogi łączącej Konin z Kaliszem, prowadził trakt konny i pieszy. Parafia lisiecka graniczyła od południa z parafią Tuliszków i parafią Rychwał, a od północy z parafią Stare Miasto.

W XV wieku Lisiec Wielki był folwarkiem dzierzawionym przez starostę konińskiego.

4.2. Zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków

4.2.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

Najcenniejszym zabytkiem w gminie Stare Miasto jest kościół parafialny p.w. św. Ap. Piotra i Pawła.

Kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła, usytuowany jest w otwartej zabudowie, przy głównej drodze biegnącej przez wieś do Rychwała na prostokątnej parceli otoczonej murem parkanem. Kościół powstał w 1 poł. XIII wieku wg. tradycji z fundacji Piotra Dunina. Na przełomie XV/XVI wieku nastąpiła rozbudowa kościoła. W 1800 roku odrestaurowano kościół, a w roku 1907 roku nastąpiła rozbiórka cz. zachodniej i rozbudowa.

Z pierwotnego romańskiego kościoła z XIII w. zachowało się prezbiterium i część nawy z portalem romańskim (tympanon Ukrzyżowania).

Kościół murowany z cegły, wewnątrz tynkowany, kryty dachówką. W 1959 roku wykonano polichromie braci Drapiewskich. W 1981 roku wykonano remont zewnętrzny (naprawa więźby, nowe pokrycie dachu, rynny).

W latach 1981-86 kościół (część romańska), poddany został pracom remontowym (wymiana więźby dachowej, nowe pokrycie dachu dachówką, osuszenie murów, rozebranie przypory na osi prezbiterium od zach., skute częściowo tynki, renowacja portalu od pd., nowa posadzka ceramiczna, wymiana stolarki, odsłonięty zegar słoneczny, nowe polichromie). W 2008 została przeprowadzona renowacja portalu. Polichromia w części romańskiej autorstwa E. Niewiadomskiego wymaga prac ratunkowych. Stan kościoła dobry.

Kościół Parafialny w Liścu Wielkim jest usytuowany w otwartej zabudowie, w centralnej części wsi na parceli otoczonej murem parkanem. Od str. zach. widoczny budynek plebanii z ogrodem. Od str. pn-wsch. bryła dzwonnicy przy parkanie. Kościół na cokole z cegły i kamienia, murowany, nietynkowany, z dekoracją tynkowaną detalu architektonicznego, wewnątrz tynkowany w części dachu kryty dachówką karpiówką oraz blachą.

W latach 1979/80 został wykonany remont: pokrycie dachu dachówką oraz prace blacharskie. W roku 2007 zostały wykonane prace konserwatorskie i restauratorskie przy malowidłach ściennych części południowej łuku tęczowego. W 2008 roku założono nową posadzkę w prezbiterium w kościele parafialnym.

Na terenie gminy do rejestru zabytków jest wpisany dom nr 12 w Posoce. Jest użytkowany dobrze, choć już wymaga systematycznych prac remontowych.

Pozostałe obiekty zabytkowe znajdują się w Żychlinie. Jest to zespół kościoła ewangelicko-reformowanego. Obiekty: kościół murowany z 1821 – 1822 roku, dzwonnica z 1788 roku, mauzoleum z 1840 roku są w dobrym stanie. Budynek pastorówki (użytkowany) jest w bardzo złym stanie i kwalifikuje się do kapitalnego remontu.

Pałac Bronikowskich obecnie jest siedzibą szkoły średniej. Pałac powstał w 1820 roku staraniem Rafała Bronikowskiego. Rodzina Bronikowskich zarządzała

dobrami do 1939 roku do wybuchu II wojny światowej. Pałac na planie prostokąta, murowany, piętrowy jest systematycznie remontowany (dach z pokryciem, stolarka okienna). W 2010 roku wokół pałacu położono nową nawierzchnię. We wrześniu 2010 roku, przy pałacu został odsłonięty pomnik Fryderyka Chopina w 200 rocznicę urodzin pianisty. Pomnik autorstwa Marcina Mielczarka przedstawia 19-letniego kompozytora siedzącego przed pałacem Bronikowskich.

Na terenie gminy do rejestru zabytków wpisany jest park w Żychlinie użytkowany przez zespół Szkół Ekonomiczno-Usługowych. W 1997 roku rozpoczęto w parku prace rewaloryzacyjne; usunięto obumarłe drzewa, samosiewy i nadmiernie rozrastające się krzewy. Wprowadzono nowe nasadzenia drzew i krzewów ozdobnych. Uporządkowano teren wokół pałacu. W parku na wzniesieniu znajdują się ślady dawnej lodowni.

W bardzo złym stanie znajdował się przed 2005 rokiem spichlerz w zespole folwarcznym. Obecnie, jest obiektem sakralnym po generalnym remoncie, znajduje się w nim Parafia Matki Bożej z Guadalupe.

Cmentarze gminne są materialnym śladem wielokulturowości zamieszkujących miasto wyznawców religii rzymsko-katolickiej i ewangelickiej. Do rejestru zabytków wpisane są trzy cmentarze: cmentarz kalwiński w Żychlinie, cmentarz choleryczny i nieczynny cmentarz katolicki w Starym Mieście. Cmentarz kalwiński zachowany w pierwotnych granicach wyznaczonych murem ogrodzeniem, z licznie zachowanymi XIX-wiecznymi nagrobkami i płytami w dobrym stanie. Cmentarz choleryczny jest zaniedbany i konieczne są prace związane z uporządkowaniem terenu. Na cmentarzu w Starym Mieście (w 2007 r.) została uporządkowana zieleń, usunięto zagrażające bezpieczeństwu drzewa, samosiewy i rozrastające się krzewy, (zgodnie z ustaleniami z Konserwatorem Zabytków). Ustawiono i naprawiono zniszczone, zaniedbane nagrobki. Dzięki pracy i zaangażowaniu wielu osób powoli i konsekwentnie zostaje realizowany jeden z celów i założeń programu jakim jest kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki, odczytywane jako źródło tożsamości, wiedzy z przeszłości i tradycji.

Prowadzenie jakichkolwiek prac remontowych i konserwatorskich przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków wymaga uzyskania pozwolenia Urzędu Ochrony Zabytków.

4.2.2. Stan zachowania zabytków ruchomych

Na terenie gminy do rejestru zabytków wpisane są: zespół obiektów stanowiący wyposażenie kościoła w Liścu Wielkim, wystrój kościoła w Starym Mieście, kolekcja rzeźb. W ewidencji znajdują się dwa zespoły obiektów zabytkowych.

W kościele par. Liścu Wielkim do rejestru wpisanych jest 28 obiektów pod nr 38/WLKP/B z dnia 04.09.2002r. Wyposażenie kościoła stanowią neogotyckie ołtarze z obrazami i rzeźbami z tego samego okresu. Polichromia z 1908 r. w typie młodopolskim wykonana przez Aleksandra Przewalskiego, tegoż autora stacje drogi krzyżowej. Od 1999 r. prowadzone są prace konserwatorskie wystroju i wyposażenia kościoła.

Do rejestru zabytków wpisana jest kolekcja 29 rzeźb pod nr B-124/70 z dnia 18.11.1998 r. Kolekcję stanowi zespół rzeźb o dużych wartościach artystycznych i

historycznych, głównie o tematyce religijnej, pochodzących z przełomu XIX i XX w. Stan zachowania kolekcji dostateczny.

W kościele parafialnym p.w. św. Piotra i Pawła w Starym Mieście zachowały się zabytki ruchome z czasów jego powstania: portal z pocz. XIII wieku, kamienna chrzcielnica z 1 poł. XIII w. z piaskowca, dekoracja łuku tęczowego z motywami winnej latorośli. Stan zachowania zabytków dobry. W 1986 r. wykonano prace konserwatorsko-restauratorskie przy romańskim portalu.

Wyposażenie kościoła stanowi ołtarz i polichromia. Polichromia wykonana w 1907 r. przez Eligiusza Niewiadomskiego pokrywa ściany i strop. Stan zachowania polichromii zróżnicowany. W latach 1984-1985 przeprowadzono konserwację polichromii.

Wyposażenie neoromańskiego kościoła stanowią eklektyczne obiekty z pocz. XX w.

Kościół par. ewangelicko-reformowany w Żychlinie posiada wyposażenie klasycystyczne z czasu budowy kościoła z pocz. XIX w. Klasycystyczne epitafia z 1834 i 1836 r. pomieszczone są na ścianie czołowej prezbiterium. Stan zachowania wyposażenia dobry. Prace konserwatorsko-restauratorskie wyposażenia obrazów zostały przeprowadzone w latach 80 XX w.

4.2.3. Stan zachowania zabytków archeologicznych oraz istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych

Stanowiska archeologiczne podlegają stałym zagrożeniom. Z każdym rokiem, wraz z rozwojem techniki, intensyfikacją działalności przemysłowej, gospodarczej, rolniczej rośnie stopień ich zagrożenia oraz pojawiają się nowe.

W myśl art. 6 pkt 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568) wszystkie zabytki archeologiczne – bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece. Należy przy tym pamiętać, że zasięg stanowisk archeologicznych został wyznaczony na mapach na podstawie badań powierzchniowych. Jednak nie może on odpowiadać dokładnie zasięgowi występowania pozostałości osadnictwa pradziejowego pod ziemią. Dlatego należy traktować go zawsze orientacyjnie, może bowiem okazać się, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie wyznaczonego na podstawie obserwacji powierzchniowej, zasięgu stanowiska.

Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach, terenach niezabudowanych oraz terenach zalesionych. Należy tutaj przypomnieć, że ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na każdego, kto zamierza realizować nowe zalesienia lub zmianę charakteru dotychczasowej działalności leśnej na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, obowiązek pokrycia kosztów badań archeologicznych oraz ich dokumentacji.

Dużym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są natomiast inwestycje budowlane i przemysłowe, nielegalna eksploatacja piasnic i żwirowni. Istotnym zagrożeniem jest również działalność rolnicza, zwłaszcza intensywne orka.

Do innego rodzaju zagrożeń należy działalność nielegalnych poszukiwaczy. Zagrożają oni przede wszystkim cmentarzyskom oraz stanowiskom o własnej formie krajobrazowej, jak grodziska czy fortyfikacje ziemne oraz pozostałości z okresu II wojny światowej.

Dlatego dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, na obszarach występowania stanowisk archeologicznych oraz w strefie ich ochrony, podczas inwestycji związanych z robotami ziemnymi, wymagane jest prowadzenie prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym pozwoleniem na badania

archeologiczne Wielkopolskiego Konserwatora Zabytków – Delegatury w Koninie przed uzyskaniem pozwolenia na budowę lub przed rozpoczęciem prac ziemnych.

Również przebudowa układów urbanistycznych, ruralistycznych i założeń pałacowo-parkowych prowadzi często do naruszenia średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych. W związku z tym wszystkie prace ziemne wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych. Wyniki badań często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie faktów osadniczych na tym terenie. Pozwalają one skorygować, uszczegółowić i potwierdzić informacje uzyskane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców.

Podstawowym warunkiem rozwoju gospodarczego Gminy jest dostępność terenów pod inwestycje. Jednym z atutów gminy Stare Miasto jest posiadanie takich terenów. Ogromną szansą dla rozwoju Gminy jest jej położenie – w pobliżu Konina (perspektywa osadnictwa mieszkańców miasta na terenie Gminy, miejsca pracy w mieście, możliwość korzystania z usług w mieście) oraz przebieg autostrady A2 z węzłami komunikacyjnymi (rozwój funkcji usługowych).

W aspekcie planowanych prac należy zauważyć, że wszelkie atuty, jakie posiada gmina, jeśli chodzi o rozwój gospodarczy, są jednocześnie zagrożeniem dla zabytków znajdujących się w obrębie planowanych inwestycji.

Istotnymi zagrożeniami są:

- położenie gminy na obszarze przyspieszonego rozwoju na linii Poznań – Warszawa, stymulowanego przez procesy integracji z Unią Europejską.
- powiązanie gminy z autostradą A-2
- dostępność gminy dla potencjalnych inwestorów w związku z jego korzystnym położeniem w stosunku do przebiegu autostrad
- wyraźny wzrost inwestycji
- zwiększanie się liczby mieszkańców
- wzrost popytu na tereny budowlane wśród przybyszów z zewnątrz

Wszystkie zadania inwestycyjne planowane są na dany rok. O konkretnych zadaniach, które będą realizowane w danym roku kalendarzowym, decyduje Rada Gminy Stare Miasto.

Prowadzenie wszelkich prac na terenach inwestycyjnych wymaga wcześniejszego uzgodnienia i uzyskania pozwolenia Urzędu Ochrony Zabytków.

4.3. Uwarunkowania wynikające ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy

Uchwałą nr XXXII/234/2005 Rady Gminy Stare Miasto z dnia 25 maja 2005 roku zatwierdzono Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stare Miasto, wyznaczające sposób wykorzystania gruntów zgodnie z warunkami naturalnymi, rozwijającą się siecią osadniczą oraz strukturą własności i potrzebami społecznymi.

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, Dział III Uwarunkowania Wewnętrzne p. 12 została przedstawiona Charakterystyka środowiska kulturowego Gminy Stare Miasto, gdzie w ppkt 12.2 są wyznaczone następujące zasady ochrony dóbr kultury:

Granice ochrony konserwatorskiej

1. Założenia rezydencjonalne (Rumin, Żychlin):
Podlegają ochronie w granicach założeń oraz ich najbliższym otoczeniu – 50-100m wokół granic, zależnie od możliwości. Należy uwzględnić znaczenie widoku na zabytek.
2. Zespoły sakralne (Lisiec Wielki, Stare Miasto, Żychlin):
Podobnie jak założenia rezydencjonalne. Ochronie podlega zespół oraz jego otoczenie. Ważna rola widoku na zabytek.
3. Archeologia:
Wartościowe relikty archeologiczne gminy ujęte zostały w strefy „OW” obserwacji archeologicznej. Relikty podlegają ochronie w obrębie granic stref „OW”
4. Cmentarze (Lisiec Wielki, Stare Miasto, Żdźary, Żychlin):
Ochrona obowiązuje w granicach cmentarza oraz jego najbliższym otoczeniu. Postuluje się przyjęcie zewnętrznej strefy ochronnej o szerokości min. 20m.
5. Pojedyncze obiekty budowlane (użyteczności publicznej, mieszkalne, gospodarcze, przemysłowe i kapliczki):
Ochrona obejmuje obiekt wraz z jego najbliższym otoczeniem.

Wytyczne Konserwatorskie

Założenia ochrony środowiska kulturowego należy realizować stosując następujące zasady:

- A. W obrębie strefy ochrony konserwatorskiej zespołów dworsko-parkowych obowiązuje:
 - a) historyczna parcelacja (zgodnie z zasadą niepodzielności zespołów),
 - b) zachowanie zabytkowej zieleni.
 - c) zachowanie zabytkowej zabudowy,
 - d) podporządkowanie nowych obiektów układowi zabytkowemu w zakresie: lokalizacji, skali i formy,
 - e) użytkowanie nie kolidujące z historyczną funkcją obiektu.
- B. Na terenie cmentarzy objętych ochroną konserwatorską obowiązuje:
 - a) historyczna parcelacja,
 - b) historyczne rozplanowanie,
 - c) zachowanie zabytkowej sztuki sepulkralnej i ogrodzenia,
 - d) zachowanie zabytkowej zieleni.
- C. Na obszarze strefy "OW" obserwacji archeologicznej działalność inwestycyjna może być prowadzona wyłącznie pod nadzorem konserwatorskim. W związku z tym niezbędne jest powiadomienie służby konserwatorskiej o planowanych w tym rejonie pracach ziemnych.
- D. Na obszarach strefy „W” ochrony reliktyw archeologicznych obowiązuje zakaz jakiegokolwiek działalności inwestycyjnej.

E. Wszelkie zmiany planowane w obiektach i na obszarach objętych ochroną konserwatorską, takie jak:

- a) w odniesieniu do zabudowy - rozbiórki, remonty, przebudowy, rozbudowy, budowy,
- b) w odniesieniu do zieleni - wycinki, nasadzenia, prace porządkowe i pielęgnacyjne,
- c) podziały geodezyjne,
- d) prace ziemne,
- e) zmiany sposobu użytkowania,
- f) zmiany zagospodarowania,

wymagają uzgodnienia z odpowiednimi służbami konserwatorskimi:

- pozwolenia Kierownika Delegatury Urzędu Ochrony Zabytków w Koninie działającego z upoważnienia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu – w odniesieniu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- uzgodnienia Kierownika Delegatury Ochrony Zabytków w Koninie – w odniesieniu do pozostałych obiektów.

4.4. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy

Gmina nie posiada planu zagospodarowania przestrzennego. Plan zagospodarowania występuje dla wybranych fragmentów i miejscowości.

Uchwałą Nr XXI/165/2000 Rady Gminy Stare Miasto z dnia 29 maja 2000 roku w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Stare Miasto dotyczącym wybranych terenów we wsiach: Stare Miasto, Rumin, Barczyglów, Modła Królewska, Żdzary, Kragoła I, Kragoła Wieś, zatwierdzono zmianę planu zagospodarowania przestrzennego gminy Stare Miasto dotyczącym wybranych terenów.

W Uchwale są następujące zapisy dotyczące ochrony i opieki nad zabytkami: „Należy określić rodzaj przewidywanej działalności gospodarczej oraz podać dane liczbowe dotyczące planowanych inwestycji, należy scharakteryzować ich wpływ na środowisko i uzyskać wymagane uzgodnienia.... Koncepcję obejmującą swym zasięgiem teren obserwacji archeologicznej oznaczony na rysunku planu symbolem „OW”, należy dodatkowo uzgodnić z Kierownikiem Delegatury Służby Ochrony Zabytków w Koninie.

Na terenie 6.22 AG wyznacza się strefę obserwacji archeologicznej oznaczoną na rysunku planu symbolem „OW” zajmowaną przez neolityczną osadę pucharzków lejkowych. Inwestycje projektowane na tym terenie wymagają uzgodnienia z Kierownikiem Delegatury Służby Ochrony Zabytków w Koninie”.

Uchwałą Nr XXXVII/257/2001 Rady Gminy Stare Miasto z dnia 26 czerwca 2001 roku w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Stare Miasto w zakresie dotyczącym lokalizacji zapory i zbiornika retencyjnego na rzece Powie na terenie wsi: Stare Miasto, Modła Królewska, Karsy, Lisiec Mały, zatwierdzono zmianę miejscowego planu

zagospodarowania przestrzennego. W Uchwale występują następujące zapisy dotyczące ochrony i opieki nad zabytkami:

„Teren zbiornika zlokalizowany jest w rejonie strefy „OW” ochrony archeologicznej. W związku z tym należy ustanowić nadzór archeologiczny podczas prowadzenia prac ziemnych a w przypadku zagrożenia obiektów archeologicznych, przeprowadzenie ratowniczych badań wykopaliskowych. Warunki realizacji nadzoru wymagają uzyskania oddzielnej decyzji w Wojewódzkim Oddziale Służby Ochrony zabytków w Poznaniu Oddział w Koninie”

Uchwała Nr XLIV/305/2002 Rady Gminy Stare Miasto z dnia 23 maja 2002 roku w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Stare Miasto w zakresie dotyczącym wybranych terenów we wsiach: Stare Miasto, Żychlin, Rumin, Janowice, Trójka, Karsy, Kragoła I, Główiec, Lisiec Mały, Żdźary, Modła Królewska, zawiera następujące zapisy dotyczące opieki i ochrony zabytków:

„Z uwagi na położenie w granicach strefy „OW” obserwacji archeologicznej, obejmującej relikty późnorennesansowego dworu, niezbędny jest nadzór archeologiczny podczas prac ziemnych, którego koszty ponosi inwestor. Inwestycje na tym obszarze wymagają uzgodnienia ze służbą konserwatorską.

Południowa część terenu położona jest w granicach strefy „OW” obserwacji archeologicznej, obejmującej cmentarzysko ciałopalne kultury łużyckiej. Niezbędny jest nadzór archeologiczny podczas prac ziemnych, którego koszty ponosi inwestor. Inwestycje na tym obszarze wymagają uzgodnienia ze służbą konserwatorską”.

Uchwała Nr IX/83/2007 Rady Gminy Stare Miasto z dnia 30 maja 2007 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w rejonie miejscowości : Kragoła, Janowice i Żdźary. W Uchwale występują następujące zapisy dotyczące opieki i ochrony zabytków:

„Ustala się następujące zasady dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 1) prowadzenie prac ziemnych należy uzgodnić z właściwymi służbami ochrony zabytków;
- 2) w przypadku stwierdzenia konieczności przeprowadzenia badań archeologicznych, należy wykonać je za pozwoleniem właściwych służb ochrony zabytków”.

Uchwała Nr XXIII/204/2008 Rady Gminy Stare Miasto z dnia 22 lipca 2008r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w rejonie miejscowości: Kragoła, Janowice i Żdźary. W Uchwale są następujące zapisy dotyczące opieki i ochrony zabytków:

„Ustala się następujące zasady dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 3) prowadzenie prac ziemnych należy uzgodnić z właściwymi służbami ochrony zabytków;
- 4) w przypadku stwierdzenia konieczności przeprowadzenia badań archeologicznych, należy wykonać je za pozwoleniem właściwych służb ochrony zabytków”.

4.5. Uwarunkowania wynikające z „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Stare Miasto”

Przyjęty przez Radę Gminy w Starym Mieście Uchwałą Nr XIX/130/2004 z dnia 26 czerwca 2004 roku Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Miasto oparty został m.in. na celach i zadaniach wymienionych w Strategii Rozwoju Gminy, które wynikają z potrzeb społecznych, gospodarczych i środowiskowych, tworząc warunki do trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy.

W punkcie 4. Turystyka, ppkt 4.2 Zabytki, wymienia najcenniejsze obiekty architektury i budownictwa, cmentarze i zabytki archeologiczne znajdujące się na terenie gminy.

4.6. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

W krajobrazie gminy wyraźnie wyodrębniają się 3 zasadnicze strefy:

- doliny rzeczne: Pradolina (dolina Warty) oraz dolina rzeki Powy,
- płaska wysoczyzna,
- kompleks leśny leśnictwa Żychlin.

Gmina Stare Miasto otoczona jest obszarami wysokiej rangi przyrodniczo – krajobrazowej i ochronnej o ponadlokalnym znaczeniu. Najważniejszym elementem przyrodniczym w gminie o znaczeniu ponad – lokalnym jest przebiegająca równoleżnikowo Dolina Warty, stanowiąca jednocześnie fragment większej jednostki fizyczno – geograficznej jaką jest Pradolina Warszawsko – Berlińska. Całą dolinę Warty w granicach województwa wielkopolskiego zaliczono do zbiorowiska azonalnego, określonego jako łągi wierzbowo – topolowe i jesionowo – wiązowe. W skali Polski łągi wierzbowo – topolowe wraz z łągami jesionowo – wiązowymi zajmują jedynie 5,5% powierzchni kraju. Dolina Warty jest obecnie najważniejszą w skali regionu ostoją ptaków.

Ponadlokalne znaczenie ma też otaczający gminę od wschodu Złotogórski Obszar Chronionego Krajobrazu stanowiący powiązanie z krajowym systemem obszarów chronionych oraz rezerwat przyrody:

- „Złota Góra” – rezerwat utworzony w 1996r. o powierzchni 123,86ha ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych najwyższego wzniesienia w powiecie konińskim, porośniętego lasem mieszanym oraz kwaśną dąbrową na granicy jej zasięgu,
- rezerwat przyrody „Kozia Góra” w leśnictwie Kowalewek o powierzchni około 107,21ha (zachodnia część gminy). Zasluguje na ochronę głównie z następujących względów:
- rozległe mokradła i zbiorniki wodne są miejscem rozmnażania m.in. różnych gatunków płazów oraz miejscem zdobywania przez te zwierzęta pożywienia w pierwszym okresie po wyjściu na ląd, jak również miejscem zimowania,
- na obszarze tym występują różne gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych takich jak: podlegające prawnej ochronie rośliny naczyniowe 17 gatunków, 72 gatunki mchów w tym reliktowy mech skorpionowiec, 36 gatunków roztoczy, 25 gatunków ślimaków, prawnie chroniony piskorz, 8 gatunków płazów (m.in. rzekotka drzewna, grzebiuszka ziemna, kumak nizinny), 4 gatunki gadów z jaszczurką

żyworodną, 99 gatunków ptaków chronionych m.in. perkos rdzawoszyi, wodnik, sowa uszatka, lejek kozodój, wilga.

Znaczący ciąg ekologiczny stanowi dolina Powy z jej roślinnością spełniającą ważne funkcje fizjoaktywne, stabilizującą brzegi i działającą jak biologiczny filtr, zmniejszając dopływ zanieczyszczeń do rzeki. Doliny rzeczne to siedliska wielu gatunków zwierząt.

Gmina Stare Miasto położona jest w zasięgu dwóch głównych zbiorników wód podziemnych:

- Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 150 – Pradolina Warszawsko - Berlińska (w utworach czwartorzędowych),
- Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 151 Zbiornik Turek – Konin - Koło (w utworach kredowych).

Zbiorniki te jako zasobne struktury wodonośne wymagają ochrony w skali kraju.

Indywidualne pomniki przyrody - wykaz

L.P.	Numer rejestru	Określenie położenia obiektu	Opis obiektu poddanego ochroną
1.	125	Żychlin Gm. Stare Miasto Park zabytkowy	Platan klonolistny Obwód 300cm Wysokość 20m
2.	127	Żychlin Gm. Stare Miasto Park zabytkowy	Lipa drobnolistna 2 drzewa Obwód 400 i 500cm Wysokość 15m
3.	161	Biecz Gm. Stare Miasto	Dąb bezszypułkowy Obwód 580cm Wysokość 18m Średnica korony 30m
4.	162	Stare Miasto (Kozia Góra) Gm. Stare Miasto Lasek wiejski	Grupa kilkunastu jałowców Największy ma 8m wysokości
	163	Stare Miasto Kozia Góra Gm. Stare Miasto	Jałowiec 2 odnogi Wysokość 5 i 8m

	198	Lisiec Mały Gm. Stare Miasto	Wiąz szypułkowy 2 drzewa Obwód 282 i 490cm Wysokość 26 m
	200	Posoka Gm. Stare Miasto	Dąb szypułkowy Grupa 41 drzew Obwód pierścienic 200 do 440cm Wysokość 20-24m
	1265/01	Leśnictwo Żychlin Gm. Stare Miasto Oddz.301k	Dąb szypułkowy Obwód 455, wysokość 23 Średnica korony ok.20m

5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawowym celem programu jest:

Przeciwdziałanie tendencjom degradacji środowiska kulturowego, przyrodniczego oraz kształtowanie ładu przestrzennego i ekologicznego gminy.

Plan uznaje, że ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej, a kształtowanie środowiska kulturowego powinno generować rozwój takich dziedzin życia regionu - turystykę, rekreację, rolnictwo.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zachowanie go dla przyszłych pokoleń jest bardzo ważnym elementem w planowaniu przestrzennym. Równoległe z opracowaniami planistycznymi należy prowadzić działania uświadamiające mieszkańcom gminy wartość tradycji w kształtowaniu najbliższego środowiska zamieszkania, ułatwiającej im identyfikację ze swoją małą ojczyzną.

Cele:

- dążenie do materialnej poprawy stanu zabytków
- planowe i konsekwentne realizowanie zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni gminnej i zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych
- wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami
- budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony zabytków
- kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki odczytywane jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości i tradycji.

- szersze zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa kulturowego
- poprawa estetyki przestrzeni wiejskiej
- wzmocnienie identyfikacji mieszkańców z miejscem zamieszkania
- zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe
- powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego
- przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami zewnętrznymi źródeł finansowania.

6. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

6.1. Gminna ewidencja zabytków

6.1.1. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków nieruchomych

Przepisy art. 22 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakładają na wójta gminy obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków. Gmina Stare Miasto wykonała w 2009 roku gminną ewidencję zabytków nieruchomych (znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków) wpisanych i nie wpisanych do rejestru zabytków. Tworzy ją zbiór kart adresowych zawierających podstawowe dane o obiekcie, m.in. położenie, czas powstania, materiał, właściciel, stan zachowania obiektu oraz fotografie. W gminnej ewidencji zabytków znajduje się obecnie 150 obiektów zabytkowych. Egzemplarz ewidencji zabytków nieruchomych przekazany zostanie Delegaturze Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Koninie. Będzie ona systematycznie uzupełniana i weryfikowana.

6.1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych

1. Zgodnie z pismem przekazanym przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wykonana została w 2009 roku gminna ewidencja zabytków archeologicznych oraz zespołów stanowisk archeologicznych oraz zespołów stanowisk archeologicznych. Baza informacji o tych stanowiskach będzie systematycznie aktualizowana przez WUOZ w Poznaniu Delegaturę w Koninie.

2. Uzupełnienie i weryfikowanie istniejącej ewidencji zabytków archeologicznych poprzez włączanie informacji o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań oraz na podstawie uzyskiwanych wyników badań weryfikacyjnych AZP, zgodnie z informacjami przekazywanymi przez WUOZ w Poznaniu Delegaturę w Koninie.

3. Sporządzenie elektronicznej systematycznie aktualizowanej bazy informacji o stanowiskach archeologicznych wytypowanych przez WUOZ w Poznaniu do wpisania do rejestru zabytków, w celu uwzględnienia ich w dokumentach planistycznych i inwestycyjnych gminy.

6.2. Edukacja i promocja w zakresie ochrony zabytków

- włączenie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez gminę,
- organizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych, prezentacja najcenniejszych obiektów zabytkowych i ich historii,
- publikacja folderu prezentującego najważniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy oraz założenie strony internetowej związanej z tą problematyką,
- udostępnienie gminnej ewidencji zabytków „Program opieki nad zabytkami Gminy Stare Miasto” na stronie internetowej Urzędu Gminy Stare Miasto,
- uwzględnienie obiektów zabytkowych przy wyznaczaniu nowych tras turystycznych i ścieżek dydaktycznych,
- ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania.

6.3. Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego

- informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków,
- merytoryczna pomoc właścicielom obiektów zabytkowych w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na odnowę zabytków,
- aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych,
- renowacja obiektów zabytkowych będących własnością Gminy,
- określanie zasad i możliwości udzielenia pomocy finansowej właścicielom remontującym obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków (dotacje) oraz rozważanie możliwości wprowadzenia ulg podatkowych dla właścicieli obiektów figurujących w gminnej ewidencji zabytków, warunkowane podjęciem działań zmierzających do ich zabezpieczenia i konserwacji,
- podjęcie próby rozwiązania nieczynnych cmentarzy ewangelickich na terenie gminy; w tworzonych w plan zagospodarowania przestrzennego uwzględnienie docelowych funkcji cmentarzy poprzez wyszczególnienie, które pozostaną cmentarzami i objęte zastana ewentualnym programem rewitalizacji, a które stanowić będą tereny zielone z możliwością utworzenia miejsc pamięci lub lapidarium.

6.4. Określenie zasobów zabytkowych, które można wykorzystać dla tworzenia np. tras turystycznych, ścieżek dydaktycznych itp.

Gmina charakteryzuje się malowniczym krajobrazem, na który składają się piękne obszary leśne, różnorodna roślinność, obszary bagienne, równinne i pagórkowate. Urodę krajobrazu urozmaica również zbiornik retencyjny na rzece

Powie. Zbiornik umiejscowiony w naturalnym zagłębieniu wokół rzeki Powy, pełni funkcje turystyczno-wypoczynkową.

Na terenie gminy występuje kilka ciekawych szlaków rowerowych. Jednym z bardziej interesujących pod względem edukacji i promocji jest czarny szlak rowerowy „Szlak przez Trójkę”. Trasa ma długość ok. 21 kilometrów. Szlak rozpoczyna się w Starym Mieście przechodzi przez Trójkę, Modłę Królewską, Kragolę, Janowice, Żychlin i kończy się w Starym Mieście.

Początek szlaku rowerowego to Stare Miasto. Bezcennym zabytkiem gminy jest kościół św. ap. Piotra i Pawła. Na szczególną uwagę zasługuje znajdujący się w południowej ścianie trójskokowy portal romański z XIII wieku z płaskorzeźbą Chrystusa Ukrzyżowanego w tympanonie. Wewnątrz kościoła znajduje się polichromia malarstwa Eligiusza Niewiadomskiego. Kościół znajduje się na czarnym szlaku, który dalej prowadzi przez Barczygłów, aż do Trójki, gdzie mieści się znane gospodarstwo agroturystyczne „W Siodle”. Gospodarstwo oferuje przejażdżki konne, spotkania przy ognisku, zielone szkoły. Po przejechaniu przez wieś, dalsza wędrówka może przebiegać malowniczą drogą wokół Powy, aż do Janowic. Po przejechaniu spokojnej wsi Janowice, gdzie można zobaczyć kilka zabytkowych domów, trasa prowadzi do Żychlina. Pod koniec XVI wieku powstała tu gmina kościoła ewangelicko-reformowanego, która przetrwała do dziś. Naprzeciw kościoła w rozległym parku znajduje się klasycystyczny dwór Bronikowskich z 1820 roku. W 1839 roku na weselu córki właścicieli dóbr żychlińskich gościł tutaj Fryderyk Chopin. Na terenie parku w Żychlinie znajduje się dwór na kopcu. Jest to pozostałość XVII-wiecznego dworu, siedziby dawnych właścicieli Żychlina. W lipcu 2007 r. miały miejsce na tym stanowisku polsko-rosyjskie badania wykopaliskowe.

W 2009 roku powstał szlak konny o długości około 120 km., przebiega przez najatrakcyjniejsze przyrodniczo i krajoznawczo tereny 6 gmin: Golina, Grodziec, Rychwał, Rzgów, Stare Miasto, Tuliszków.

W 1984 roku zapadła decyzja o usytuowaniu na terenie dawnego cmentarza w Żychlinie, a więc w bezpośrednim otoczeniu obecnego kościoła, lapidarium ewangelicko-reformowanej sztuki sepulkralnej. Postanowiono zgromadzić na tym terenie cenniejsze nagrobki i ich relikty z likwidowanych i opuszczonych cmentarzy ewangelicko-reformowanych.

We wrześniu 2009 roku nastąpiło uroczyste otwarcie ścieżki edukacyjnej przyrodniczo – kulturowej w Żychlinie. Ścieżka wiedzie przez żychliński las, następnie parafię ewangelicko – reformowaną, a swoje zakończenie ma przy dawnym Pałacu Bronikowskich w pięknym zabytkowym parku. Ścieżka ma uczyć podstawowej wiedzy o najbliższym otoczeniu oraz pomagać w poznawaniu naszej „małej ojczyzny”.

6.5. Określenie sposobu realizacji poszczególnych celów gminnego programu opieki nad zabytkami

Z obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy żaden nie jest własnością samorządu. W związku z tym gmina nie ma możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad nimi. Natomiast działania pośrednie, wynikające z ustawy o ochronie zabytków oraz polityki prowadzonej przez gminę sprowadzają się do:

- promowania najcenniejszych zabytków z terenu gminy,
- uwzględnienia dziedzictwa kulturowego przy sporządzaniu dokumentów planistycznych,
- wspierania poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z ich właściwym użytkowaniem i utrzymaniem,
- kształtowania społecznej potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego (społeczni opiekunowie zabytków),
- edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez:
- prowadzenie i doskonalenie edukacji na rzecz ochrony zabytków na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji lokalnych
- popularyzację wszelkiego rodzaju konkursów promujących wiedzę z zakresu szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego.

Na terenie gminy znajdują się 3 nieczynne cmentarze. Cmentarz rzymskokatolicki, cmentarz choleryczny w Starym Mieście oraz cmentarz ewangelicko-augsburski w Żdźarach. Gmina Stare Miasto wspólnie z administratorami będzie prowadzić systematyczne, niezbędne prace do utrzymania porządku na cmentarzach, zgodnie z wcześniejszymi uzgodnieniami z Urzędem Ochrony Zabytków. Regularnie będą usuwane samosiewy i nadmierne rozrastające się krzewy, będą prowadzone generalne porządki wokół cmentarzy. Prace te będą kontynuowane przy udziale dzieci i młodzieży ze szkół na terenie gminy w ramach doskonalenia edukacji na rzecz ochrony zabytków.

Z obiektów zabytkowych własnością gminy jest zespół dworsko-parkowy w Ruminie.

W programie został zaproponowany wpis do rejestru zabytków - Dwór w Ruminie. W październiku 2008, został złożony wniosek w sprawie wpisania do rejestru zabytków zespołu dworsko-parkowego, położonego w miejscowości Rumin, na nieruchomości oznaczonej w ewidencji gruntów numerem działki 900/2, stanowiącego własność Skarbu Państwa, administrowanego przez Urząd Gminy w Starym Mieście.

Zespół dworski jest w bardzo złym stanie. Urząd Gminy chce się podjąć remontu budynku, uporządkowania terenu wokół dworu, chce wystąpić z wnioskiem o udzielenie dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych.

Zespół dworsko-parkowy jest bardzo ciekawy ze względu na wartości historyczne, architektoniczne i krajobrazowe. Teren wokół dworku, w przyszłości, może stać się miejscem kulturalno-rozrywkowym. Mogą odbywać się akcje społeczne, kulturalne, plenery, zajęcia związane z rekreacją czy uprawianiem sportu, które będą służyły właściwemu zagospodarowaniu czasu wolnego. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że takie miejsca są potrzebne i spełnią swoje zadanie. Integracja poprzez kulturę, sport, rekreację i turystykę jest ważnym kierunkiem działalności Gminy Stare Miasto.

W nowoczesnych społeczeństwach kultura, sport, wypoczynek jest jedną z ważniejszych wartości wpływających na rozwój człowieka i jakość życia. Wpojone za młodu, mogą stać się elementem ogólnej kultury ludzkiej utrwalonej w procesie edukacji i wychowania do życia w wspólnotcie, jaką jest społeczeństwo.

7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty związane z obiektami zabytkowymi, w tym również na mieszkańców gminy w celu wywołania w nich pożądaných zachowań prowadzących do realizacji zamierzonych celów. Zakłada się, że w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Stare Miasto wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, społeczne koordynacji i kontroli.

1. Instrumenty prawne:

- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- dokumenty wydane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych,
- uchwały Rady Gminy (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zwolnienia i ulgi dla właścicieli obiektów zabytkowych).

2. Instrumenty finansowe:

- środki własne zatwierdzone uchwałą Rady Gminy,
- dotacje,
- subwencje,
- dofinansowania.

3. Instrumenty społeczne:

- uzyskanie poparcia lokalnej społeczności dla programu poprzez sprawną komunikację,
- edukacja i tworzenie świadomości potrzeby istnienia i ochrony dziedzictwa kulturowego w lokalnej społeczności
- współpraca z organizacjami społecznymi.

4. Koordynacja i kontrola:

- gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania obiektów, prowadzonych pracach remontowych i konserwatorskich,
- utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy Stare Miasto zespołu koordynującego realizację poszczególnych zadań wynikających z ustaleń programu opieki nad zabytkami. W skład zespołu wchodzi:
 1. Małgorzata Kostańska
 2. Monika Pawłowska
- wewnętrzne okresowe sprawozdania z realizacji niniejszego programu.

8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt Gminy zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to przedstawiane jest radzie gminy. Po 4 latach program powinien być zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Gminy.

Do wykonania powyższego zadania utworzono zespół koordynujący, monitorujący niniejszy program poprzez:

- a) analizę i ocenę przebiegu realizacji,
- b) analizę i ocenę stopnia uzyskania efektów

9. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Ustawowy obowiązek utrzymania zabytku we właściwym stanie, co wiąże się m.in. z prowadzeniem i finansowaniem przy nim prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych spoczywa na jego posiadaczu, który dysponuje tytułem prawnym do zabytku wynikającym z prawa własność, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego, prowadzenie i finansowanie wspomnianych robót jest jej własnym zadaniem.

Wszystkie podmioty zobowiązane do finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków mogą ubiegać się o ich dofinansowanie za środków m.in.:

I. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami, art. 71-83. Szczegółowe uregulowania w tym zakresie zawiera Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. Nr 112, poz. 940).

Program operacyjny DZIEDZICTWO KULTUROWE

Witryna internetowa: <http://www.mkidn.gov.pl>

II. Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu

Ze środków finansowanych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Wielkopolski. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 74 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Witryna internetowa <http://www.wosoz.bip-i.pl/public>

III. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Departament Kultury

W ramach otwartego konkursu ofert na zadania publiczne Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego - ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Witryna internetowa: <http://www.bip.umww.pl>

IV. Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W ramach działania „*Odnowa i rozwój wsi*” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Witryna internetowa: <http://www.minrol.gov.pl>

V. Ministerstwo spraw Wewnętrznych Administracji Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych, wydział Funduszu Kościelnego

Dotacje udzielane na remonty i konserwację obiektów sakralnych w zakresie wykonywania podstawowych prac zabezpieczających obiekt (bez wystroju i wyposażenia).

Witryna internetowa: <http://www.mswia.gov.pl>

VI. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Na zadania związane z ochroną i kształtowaniem przyrody.

Witryna internetowa: <http://www.wfosgw.poznań.pl>

Działania o charakterze strategicznym i ponadregionalnym mogą liczyć na dofinansowanie z Funduszy Unii Europejskiej, m.in.

- 1) Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), którego działalność koncentruje się na różnych dziedzinach, m.in.. rozwój turystyki oraz inwestycje w dziedzinie kultury.
- 2) Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Który zgodnie z projektem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO) stanowi jeden z programów operacyjnych przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach programu realizowanych będzie 17 osi priorytetowych, m.in. 12 - kultura i dziedzictwo kulturowe.

Wymienione źródła finansowania są wskazówką dla właścicieli obiektów zabytkowych. Szczegółowe informacje dotyczące rodzaju finansowych zadań, uprawnionych wnioskodawców, trybu składania wniosków, kryteria oceny i warunków rozliczenia można znaleźć na stronach internetowych instytucji udzielających pomocy finansowej.

10.Zakończenie

Dziedzictwo kulturowe, to dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, to również dorobek naszych czasów. Najczęściej utożsamiamy dziedzictwo kulturowe z archeologią, architekturą i sztuką, ale to również dawne formy gospodarowania np. sposoby uprawy roli, sposoby produkcji różnych wyrobów charakterystycznych dla danego regionu. Musimy pamiętać o bogactwie nieodnawialnych źródeł informacji o życiu i działalności naszych przodków.

Dbanie o należyty stan i atrakcyjny wygląd zabytków jest naszym obywatelskim obowiązkiem. Tak więc stworzenie programu opieki nad zabytkami jest koniecznością przewidzianą ustawą oraz potrzebą społeczną. Jest również ważnym czynnikiem w upowszechnianiu wiedzy o zabytkach. Miejscowość nigdy nie będzie atrakcyjna dla turysty, jeżeli jego zabytki będą zaniedbane, niewłaściwie promowane czy eksponowane. Urok zadbanych zabytków, ulic, zakątków, parkanów tworzy niepowtarzalny charakter danego miejsca do którego chętnie powraca turysta.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami, bazuje na faktycznych zasobach gminy w roku 2009 i stanowi początek, wieloletniego procesu. Wyznaczone plany, założenia i działania programu będą zapewne modyfikowane przez zmieniające się warunki zewnętrzne jak i wewnętrzne, ale zawsze powinny się trzymać głównego kierunku programu jakim jest ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.